

КОНФЕРЕНЦІЯ У ЛЬВОВІ ПО ЄВРЕЙСЬКИМ ЕКСПОЗИЦІЯМ В МУЗЕЯХ УКРАЇНИ: ПІДСУМКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Валентина Глебова

Однією з останніх ініціатив Наукового центру Іудаїки та Єврейського мистецтва ім. Ф. Петрякової (м. Львів) став старт нового музейного проекту. Він передбачає збір даних для каталогу іудаїки в музеях України, налагодження двовекторної співпраці, інформування музеїв про можливість отримання цільового гранту на створення окремих єврейських експозицій, пошук спеціалістів-музезнавців для подальшого координування і консультування.

Проект реалізується з метою ознайомлення та вивчення музейних збірок з точки зору наявності в них творів єврейського мистецтва з подальшою їх каталогізацією, публікацією та популяризацією. Адаже питання

1. На фото: Мейлах Шейхет (директор Центру — крайній зліва), Дж. Вебер (проф. Оксфордського ун-ту — другий зліва), Я. Дашкевич (1926-2010, видатний український історик та археолог, доктор історичних наук, професор, академік НАН України — крайній справа).
2. Ярослав Дашкевич. Один із останніх виступів видатного вченого...
3,4. Робота наукової конференції.

про збереження творів єврейського мистецтва, які знаходяться в українських музеях, на сьогодні є дуже актуальним, і науковий інтерес до нього постійно зростає.

Першим кроком до ознайомлення з маловідомими пам'ятками єврейської історико-культурної спадщини в рамках оголошеного проекту стало проведення **Науково-практичної конференції «Методологія створення єврейських експозицій в музеях України»** (23 листопада 2009 р.).

Структурно конференція була поділена на тематичні секції:

- Історія, методологія створення та досвід функціонування музейних єврейських експозицій
- Зарубіжний досвід організації та функціонування єврейських музеїв
- Регіональні аспекти історії українського єврейства.

Серед почесних гостей конференції були професор, доктор історичних наук Я. Дашкевич, професор, представник Фонду Ротшильда Дж. Вебер та голова Асоціації єврейських громад та організацій України Й. Зісельс.

Кандидат педагогічних наук, доцент ЛНУ ім. І.Франка О. Караманов виступив з ґрунтовною доповіддю «Атрактивність музейної експозиції як основа її сучасної організації». В ній було докладно проаналізовано значення атрактивності (привабливості для відвідувачів, комфортності у спогляданні та своєрідної самодостатності) як важливого принципу організації експозиції у сучасному музеї, особливу увагу звернено на багатофункціональне значення музейних предметів, способи їхньої інтерпретації у процесі культурно-освітньої роботи.

Сучасні єврейські музеї України були детально та яскраво представлені музейниками з Чернівців (директор Н. Шевченко «Експозиція Музею історії євреїв Буковини»), Галича (завідувач музею С. Кукула «Експозиція Музею караїмської історії та культури м. Галича») та Одеси (кандидат історичних наук, директор Одеського історико-краєзнавчого музею В. Солодова «Єврейські експозиції Одеси: ретроспектива і порівняльний аналіз»). Експозиції цих установ базуються на принципах достовірності, історичної об'єктивності, субетнічності, представляють унікальні матеріали, що змальовують феноменальні характерні риси місцевого єврейства. Завдяки використанню широкого діапазону експозиційних засобів, вони стали конкурентними, атрактивними та туристично привабливими.

Презентацію та характеристику багатой та унікальної за своєю мистецькою цінністю колекції єврейського церемоніального срібла XVIII — початку XX ст. Музею історичних коштовностей м. Києва зробила провідний науковий співробітник Т. Романовська. Музейна колекція налічує близько 400 експонатів і хронологічно охоплює період з початку XVIII ст. до 20-х років XX ст.

1	2
3	4

Багатство, специфіку музейних єврейських експозицій Львова довоєнних часів детально змалював дослідник іудаїки Б. Орач.

Про шляхи формування збірки пам'яток єврейської історії та культури Чернігівського історичного музею ім. В.В. Тарновського, а також цікаві легенди походження цих предметів розповіла старший науковий співробітник В. Мудрицька.

В доповіді наукового співробітника Володимир-Волинського державного історичного музею Б. Янович йшла мова про одного з відомих діячів хасидського руху в Україні — Шломо Готліба, який жив у XVII ст., розглядалась історія єврейства у Володимирі-Волинському та на Волині. На історії єврейської громади та єврейських матеріалах Музею історії м. Дніпродзержинська зосередила свою увагу також науковий співробітник І. Шапочкіна.

Науковий співробітник НЗ «Замки Тернопілля» Л. Шиян познайомила присутніх з «музеєм під відкритим небом» — єврейським цвинтарем XVII-XVIII ст. у Вишневі, наголосивши на унікальності цього пласту єврейсько-української культури та гострій необхідності його дослідження та подальшого збереження.

Аспірантка відділу образотворчого мистецтва Інституту мистецтвознавства, етнології і фольклористики ім. М. Рильського НАН України Б. Пінчевська розглянула співвідношення медійних та музейних об'єктів у концепціях єврейських музеїв Східної Європи, проаналізувала типи експозицій єврейських музеїв, в якості прикладу добре збалансованої концепції привела модель Музею єврейського мистецтва у варшавському Інституті Єврейської Історії.

Великий інтерес викликали доповіді американської журналістки Н. Федущак, яка представила досвід організації, полярні концепції єврейських музеїв США та кандидата архітектури, доцента ЛНАМ Н. Левкович, яка виступила з розгорнутою медіапрезентацією галицьких корон Тори з різних музейних збірок світу.

Активно обговорювались спроби інтерпретувати, ідентифікувати та пов'язати з конкретними історичними подіями в історії міста музейні предмети: унікальні світлини Е. Доманського (I пол. XX ст.) з портретами жовківських євреїв (аспірантка ЛНУ ім. І. Франка Л. Байбула) та печатку рабина-артефакт з елементами іудейської символіки, який було знайдено під час археологічних розкопок у м. Дубно у 2007 р. (молодший науковий співробітник ДІКЗ м. Дубно Ю. Пшеничний).

Завідувач відділу іудаїки Львівського музею історії релігії М. Мартин свою доповідь присвятив надгробкам із знищеного нацистами старого єврейського цвинтаря м. Снятин. Автор переконаний: результати, отримані

під час пошукових робіт, дають підставу вважати, що на території Снятина могли зберегтися середньовічні єврейські мацеви.

У своєму виступі академічний координатор НЦІЕМ ім. Ф. Петрякової Ю. Опельбаум зробив акцент на участі волинських євреїв в Легіоні УСС. На основі багатьох архівних документів автор доводив, що саме євреї найбільш активно відгукнулися на агітацію за вступ до лав УСС у перші місяці діяльності комісарів Легіону на Волині, становили значну частину одного з підрозділів, хоча це було надзвичайно ризикованою справою.

Всі доповіді викликали жвавий інтерес завдяки високій інформативності, науковій обґрунтованості, важливому позитивному внеску в історичний екскурс єврейської присутності в Україні. Експонати єврейської культури, що зберігаються в музеях України, повніше та насиченіше репрезентують барвисту яскраву палітру мистецтва та історії України та чекають їх гідного експозиційного представлення.